

Eged Enikő Katalin: Varázskert (Felrajzolt könyvek I.)

Mayer Kitti designteoretikus megnyitóbeszéde

Ez itt a **Felrajzolt könyvek** első fejezete, a MaDok-program kísérleti terepe.

Én erre a mai alkalomra egy kis fülszöveggel készültem, a könyv pedig íme, nyitva áll előttetek, nyitva áll előttünk. Nézzük, mivel is állunk szemben! Ehhez a „kiadványhoz” olvasószemüvegre nem lesz szükség, képzelőerőre és egy nagy adag kíváncsiságra viszont annál inkább.

„Nevezetes pásztoralkotás a tükörfá. Minden pásztor hord magánál tükört, tükörst, tikerfást, tükörfát. A pásztor ugyanis maga borotválkozik. Sokat törődik csinos külsőjével. Szereti a csinosan pödrött bajuszt – hogyan volna szüksége a tükörsre!”

Ezzel az idézettel indít a Néprajzi Múzeum kiadványsorozatának 7. kötete, mely a pásztorok elengedhetetlen kellékét, a tükörsök történetét, s annak ezer arcát igyekszik elmesélni az olvasónak. Ezt a könyvet odabenn, az Etknow könyvesboltban te is kezébe foghatod, fellapozhatod, szemezgethatsz belőle, s haza is viheted magaddal, ha úgy tartja kedved.

Ha valamiért mégis félve lépnéd csak át a könyvesbolt küszöbét, tudd: *A tükörs* borítóját már idekinn is megcsodálhatod, ezen a falon. Anélkül, hogy előzetes tudásod lenne arról, hogy épp egy könyvet olvasol.

És hogy hol is vagyunk? A forgóajtón belépve talán épp most érkezünk, ismerkedünk még az épülettel, félszegen szemlélődünk, felmérjük a terepet – már a múzeumban vagyunk, de még nem a kiállítóterben: a vitrinek csendjében sok száz, ezer, különleges és hétköznapi, régi (és még régebbi) tárgy lapul. Várnak ránk.

Vagy talán épp az imént búcsúztunk el – a viszontlátás reményében – tőlük, a tárlók üvegén keresztül, most ocsúdunk fel a kiállításélményből, még fut a vége főcíme, s a tovább indulást latolgatjuk. Merre tovább? Átmeneti tér, ahol most vagyunk: a megérkezés és a távozás terei, ahol semmi és bármi egyaránt megtörténhet velünk.

Ahhoz pedig, hogy a SEMMIBŐL BÁRMI lehessen, a véletlennél kicsit több szükségeltetik. Hogy mi is pontosan? Néhány négyzetméternyi feketére festett falfelület és több tucat vízzel lemosható fehér krétafilc. Látszólag. A csodához azonban ez is kevés lenne. Kell még hozzá néhány elengedhetetlen alapanyag: szakértelem, tehetség, bátorság, kíváncsiság, kreativitás, kitartás, fantázia.

Fantázia, mert meglátni egy átmeneti térben, ebben a furcsa „tranzitónában” a potenciált, talán nem is olyan egyszerű. Legnagyobb szerencsénkre a MaDok-program csapata – Frazon Zsófia, Zsoldos Anna és a *Felrajzolt könyvek* projekt ötletgazdája és felelőse, Gellér Judit – szereti a kihívásokat. Munkamódszereik egészen sajátosak – aminek mi csak örülhetünk –, hiszen kinek jutna eszébe közölni arra bízni másokat, hogy [gyűjtsenek össze 999 tigrist](#) – nem, nem ezret, és nem, nem tigrist, hanem nem-tigrist. Vagy például: ki merészné arra sarkallni a kiállításlátogatót, hogy foglaljon helyet egy [újraértelmezett gondolkodószékekben, vagy üljön rá egy, a pásztorok által inspirált filc ülőalkalmatosságra](#)?

És ki lenne az közölni, aki arra vetemedne, hogy csupán képekkel – egy felkért alkotó tolmácsolásában – hozza meg a kedvet egy etnográfiai könyv elolvasásához?

Bátraké a szerencse, mondják. És milyen jó nekünk, hogy ti ilyen bátrak vagytok!

Mert mi is egy muzeológus, egy múzeum feladata? Megőrizni, konzerválni. De ez a „tartósítás” itt és most egészen különleges és rendhagyó. Túlmutat a bevett sémákon, mégis nagyon egyszerű és hétköznapi, könnyen befogadható, izgalmas és friss. De nem túlzó vagy nagyképű, ámbár nagyon is élvezetes és előremutató.

A MaDok-program ugyanis arra vállalkozik, hogy mindaz, amit a múzeumról átlagemberként gondolunk, új megvilágításba kerüljön. Ahogy történik mindez a most aktuális *Felrajzolt könyvek* esetében is. Nevezetesen, hogy a múzeum nem egy poros, unalmas és tétlen közeg, egy vaskos és tudálékos lexikon, hanem egy érdekes, a felfedezés izalmát magában rejtő kalandregény, amit élmény olvasni. Vagy krimi, oknyomozó riport, romantikus vagy történelmi regény, inspirációforrásként szolgáló színes album.

Mert csakis így lehet élő egy múzeum. Ha érthetően beszél azokhoz, akik olvasni akarják.

Ezt a könyvet többen írják: időn, téren és különféle médiumokon átívelve, ki-ki a maga tehetségének és eszköztárának segítségével hívásával. Egy jó szakember tudja, meddig terjed a hatásköre, s mi az a pont, ahol – a figyelem fenntartásának és a kívánt hatás elérésének érdekében – át kell adnia a stafétabotot. Ahol társszerzővel kell szövetkeznie ahhoz, hogy megszólítva érezhesse magát az olvasó.

Ez a társszerző jelen esetben Eged Enikő grafikus, illusztrátor, aki bűbájosan varázsol. Bravúrt, trükköt, szemfényvesztés hiába is keresnénk benne. A varázslat itt abban áll, hogy a tükrösökről ismert flóra és fauna újra megelevenedik, egy a korábbihoz képest eltérő médiumon keresztül, az alkotóra jellemző naiv, mesekönyveket idéző (de semmiképp sem gyermekes) univerzumban. Vadmalacok, kutyák, lovak, szarvasok, nyulak, madarak, bárányok lakják ezt a tájat. Tulipánok, pityangok, pálmafák és még megannyi más növény hajlik a lábunk elé, magasodik fölénk. Ebbe a tüneményes és idilli édenkertbe vezet be minket Enikő, aminek ő maga is a lakója. Nem emel magasba semmiféle esernyőt, ahogy idegenvezetőknél ez általában szokás, nem próbálja túlharsogni a tömeget, nem fontoskodik, nem kiabál. Helyette: csöndben kézenfog bennünket, a belógó indákat finoman félretolja az arcunk elől, hogy feltáruljon előttünk a kert teljes pompájában. Mi pedig kitüntetettnek érezhetjük magunkat, hogy bebocsátást nyertünk ebbe a fekete-fehér, de mégis ezerszínű, színes-szagos ligetbe. Kortárs bukolikus költészet ez a legjobb fajtából.

Mint mondtam, ez az első fejezet. Mennyi izgalmas és élvezetes oldalt fogunk még fellapozni a *Felrajzolt könyvekben*! Mennyi SEMMIBŐL lesz BÁRMI: valami, ami maradandó emlékké alakul át. Valami, amiben gyönyörködhetünk, amire kíváncsiak lehetünk, ami meghozza az étvágyunk, s amivel csillapíthatjuk tudásszomjunkat. De mit ér az írott szó, a könyv, ha nem olvassák? Éppen ezért: Kedves „Olvasó”, Kedves Látogató – éppen érkező vagy most távozó –, rajtad is áll, hogy a SEMMIBŐL BÁRMI lehessen. Lassíts le, érkezz meg! Légy kíváncsi, merülj el benne! Lapozz bele a felrajzolt történetekbe és fedezd fel a Varázskertet!

Mayer Kitti projektmegnyitó-szövege 2023. június 28-án hangzott el a Néprajzi Múzeumban.